

P921037

Afgiftekantoor: Mechelen

NATUUR.ZEMST

Driemaandelijks ledentijdschrift - Nummer 2 - april-mei-juni 2017

26 MAART
Opening
Wandelpad
Wormelaar

Verantwoordelijke uitgever & retouradres: Mark Vermeulen, Dynastiestraat 60, 1982 Elwij

Foto: Ellen Vermeulen

Welkom in Wormelaar

NATUURPUNT

Zemst

Natuurpunt is een onafhankelijke vrijwilligersvereniging die zorgt voor de bescherming van kwetsbare en bedreigde natuur in Vlaanderen.

Wil je op de hoogte gehouden worden van de activiteiten en/of het reilen en zeilen van Natuurpunt Zemst, stuur dan een mailtje naar info@natuurpuntzemst.be. We voegen je graag toe aan onze adressenlijst. Je mag regelmatig een mailtje verwachten.

Wil je meer weten over onze natuurgebieden, dan kan je terecht op onze website www.natuurpuntzemst.be. Heb je daar nog niet gevonden wat je zoekt, stuur dan een mailtje met je vraag naar info@natuurpuntzemst.be.

COLOFON

Een driemaandelijks uitgave van Natuurpunt Afdeling Zemst

Verantwoordelijke uitgever

Mark Vermeulen, Dynastiestraat 60, 1982 Elewijt, 015/61 31 16
mark@natuurpuntzemst.be

Eindredactie

Jeanne Peeters, 015/61 20 86
jeanne@natuurpuntzemst.be

Verschijningsdata

21 maart, 21 juni, 21 september en 21 december

Inleveringsdata teksten

15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november

Abonnement

Gratis voor Natuurpuntleden
Zemst € 5 per jaar voor niet-leden en leden buiten de regio

Lay-out

Mark Vermeulen

Website

www.natuurpuntzemst.be

Natugebieden aankopen en beheren kost geld

Giften kunnen gestort worden op rekening BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt met de vermelding

9215 Pimpernelgraslanden Zemst - 9221 Dorent
9229 Poelenbroek - 9442 Prinsenveld
9449B Bomputten Zemst - 9981 Vriezenbroek
9463 Wormelaar - Dalemansbos

Je krijgt een fiscaal attest voor elke gift vanaf € 40

Tuin- en dierenvoederzaak
Tervuursesteenweg 170 - 1981 Hofstade
015/61 16 88 - www.denieuwemaalder.be

DE RON bvba
Tervuursesteenweg 477 - 1982 Elewijt
Tel./Fax 015/61 13 87

Voor ons geen winterslaap

De winter is het seizoen waarin de natuur in rust schijnt en ook bij mensen alles veel trager lijkt te gaan. Niet bij Natuurpunt Zemst dus. Onze vrijwilligersploeg heeft deze winter nog niet veel stil gezeten.

In Vriezenbroek werd het raster aangepast, zodat de koeien niet meer in het hele gebied grazen. Hiermee willen we de ondergroei in de wilgenbosjes wat meer kansen geven.

In Wormelaar werden 20 hoogstamfruitbomen geplant. We kozen voor Légipont, Beurré Hardy en Dubbele Flip voor de perelaars. Bij de appelaars ging onze voorkeur naar Keuleman en Bellefleur de Brabant. Twee kerselaars, Kernielse zwarte, vervoegen de nog overgebleven soortgenoten. Vermits de fruitbomen in het weiland staan, werd rond elke boom nog veebescherming geplaatst. De aanplant werd gerealiseerd in samenwerking met het Regionaal Landschap Groene Corridor en met de steun van de provincie Vlaams-Brabant.

Handige Marcel, onze werkploegleider, gebruikte zijn schrijnwerkerskunsten om een nieuwe toegangspoort voor het Dalemansbos in elkaar te timmeren. De originele werd door een vallende linde vernield.

Op onze algemene vergadering van 11 februari werden de plannen voor het werkjaar voorgesteld. Tijdens de gezellige ledenavond achteraf werd bijgepraat over voorbije activiteiten en uitgekeken naar wat komt.

Op 26 maart openen we ons nieuw wandelpad in en om Wormelaar. Door de aankoop vorig jaar van het laatste deel van de dreef, kunnen we de kastanjedreef opnemen in het nieuwe wandelparcours. Daardoor worden de wandelmogelijkheden in het gebied nog een stuk groter. We hopen jullie die dag en ook daarna talrijk te mogen ontmoeten.

Meer en betere natuur, daar maken we ook dit jaar weer werk van.

Graag tot binnenkort in één van onze natuurgebieden of op één van onze activiteiten.

Mark

Natuurwinkel
'De Goudsbloem'
Winkel met advies
bij Lut

Armstraat 26, 1980 Zemst

www.degoudsbloem-zemst.be

JNM is een jeugdbeweging voor iedereen van 7 tot 26 jaar die zich goed voelt in de natuur en zijn schouders niet ophaalt voor het milieu. JNM staat voor Jeugdbond voor Natuur en Milieu.

Net als elke andere jeugdbeweging komen we tijdens het schooljaar samen in het weekend voor knotsgekke activiteiten. Tijdens de zomermaanden organiseren we tientallen kampen in binnen en buitenland.

Meer info:

www.jnm.be/afdeling/noordwest-brabant

Op pad met Erwin Lauwers

Sinds de aankoop van het Dalemansbos in 2015 probeer ik af en toe een onderzoek te doen naar nachtvlinders in dit gebied.

Dit is niet eenvoudig omdat het meestal 's avond en 's nachts gebeurt.

Er komt heel wat werk bij kijken, generator, kabels trekken, lampen plaatsen en tafels om de gevangen exemplaren te determineren. Deze installaties moeten ook nog eens gedemonteerd worden in het donker.

Foto Erwin Lauwers

Gelukkig zijn er medewerkers die helpen (Francis Wyns en Tom Deroover) met de logistiek, maar ook met het vangen en de determinatie. Een pluim aan alle twee!

We hebben op dit ogenblik ongeveer 246 soorten vastgesteld waarvan 19 zeldzame soorten.

We hopen dit aantal in de toekomst te verdubbelen, door meer gespreide vangsten te organiseren.

Tijdens de winterperiode probeer ik andere sporen van nachtvlinders te vinden.

Zie hiernaast het mijnuiteinde van een geelkopmot (zeldzame soort) die gevonden werd op 50 m van het Daelemansbos op meidoorn.

Reeds vóór de winter boren deze rupsen in éénjarige twijgen van meidoornstruiken een langwerpige uitkruipgat. Dit gaatje is meestal zuid en zonnig gericht. Het bevindt zich voornamelijk aan de onderkant van een twijg.

Erwin

Gaspeldoorn is een vorstgevoelige plant en komt daarom meestal in kustgebieden voor.

Hij groeit op schrale zandige bodems. Toch vinden we hem in Wormelaar.

Het is niet ongewoon als de plant in februari of maart al in bloem staat.

OP STAP IN ONZE NATUURGEBIEDEN

In Wormelaar en Vriezenbroek zijn wandelingen uitgezet.
Je kan ze downloaden: www.natuurpunt.be/afdelingen/natuurpunt-zemst

Wandelen in Wormelaar

Een beetje geschiedenis

De precieze ouderdom van het Dalemansbos kennen we niet, maar op de Ferrariskaarten (1771 - 1775) is ter plaatse wel al een bos te zien, zij het niet zo groot als tegenwoordig.

De gronden in de omgeving zijn van een slechte kwaliteit, moerassig tot nat waar zich de oorsprong van de Molenbeek bevindt.

Door de landbouwcrisis in de 19e eeuw worden ook deze marginale gronden in gebruik genomen en daardoor wordt het oorspronkelijk bos tot de helft gereduceerd.

In het gebied is ook een pachthoeve aanwezig, ter hoogte van de huidige toegang aan de Singelweg. De hoeve draagt de naam 'Hof ter Singelen'. Over de ouderdom van het Hof zijn geen gegevens terug te vinden.

De situatie wordt drastisch gewijzigd als Martial Deudon d'Heysbroeck uit Muizen het geheel koopt, inclusief het 'Hof ter Singelen', met de bedoeling er een jachtgebied van te maken. De bestaande hoeve werd verder verpacht, maar 500 m oostwaarts aan de Wormelaarstraat liet hij een villa bouwen, met enige overdrijving als 'château' aangeduid op de stafkaarten. Enkele jaren later volgde een klein koetshuis. Aan de ingangen van het domein verschenen sierlijke smeedijzeren hekken, sommige tussen bak- en zandstenen pijlers.

Aan de Singelstraat langs de zuidrand van het domein liet Deudon ter ere van Onze-Lieve-Vrouw een kleine, neogotische kapel bouwen.

Ook start de nieuwe eigenaar met een uitbreiding van het bestaande bos en de aanleg van een parkgebied ten zuiden van het bos. Er komt een vijver door samenvoegen van de verschillende grachten, een dreef en exotische bomen. Dat Wormelaar vooral als jachtdomein werd gebruikt, blijkt ook uit de rustieke fazantenkooi in het bos ten noorden van de vijver, een met lijsten van baksteen en knoestige stammen versierd gebouwtje dat vooraan open is. Parallel met de Singelweg loopt een 4 m brede holle weg tussen 2 m hoge wallen, overschaduwd door taxussen. In 19de-eeuwse landschappelijke parken komen vaak kunstmatige holle wegen voor, soms als aanloop naar een boeiend vergezicht, element van afwisseling en contrast, misschien ook als jachtstelling.

Bij de aanleg van het bos spelen bruine beuken, hangende zilverlinden, Amerikaanse eiken, witte paardenkastanjes en platanen een belangrijke rol. In het deel ten noorden van de vijver komen gemengde bestanden van zomereik, beuk en gewone es voor, of homogene bestanden van canadapopulier, maar verder geen siersoorten.

De weilanden rond de hoeve worden beplant met hoogstam fruitbomen. De boerderij krijgt stilaan het cachet van een 'ferme ornée'!

Grote pimpen

Fazantenkooi

Hof van Singelen (jaren 30)

Hoogstamfruitbomen

nel

Kapel O.L.Vrouw-van-7-Smarten

- Grasland
- Bos
- Akker
- Bebouwing
- Water
- Holle weg
- Blauwe wandeling 1,5 km
- Groene wandeling 4,6 km
- Startpunt
- Kapel

OP STAP

Wandelaars kunnen Wormelaar en Dalemansbos ontdekken via het uitgestippelde wandelpad. Honden zijn welkom aan de leiband zodat ze de kwetsbare natuur niet verstoren. Bij sterke wind is de wandeluis niet toegankelijk.

Fruitbomen in Wormelaar

Boomgaarden rond een boerderij waren eind 19e eeuw niet uitzonderlijk. Het was een belangrijke bron van inkomsten voor de boer. Ze werden een deel van het landschap, gaven mooie bloesems en droegen hun steentje bij aan de natuur. Boer, vogels en dieren profiteerden ervan!

Mechanisering, ruilverkaveling en gebrek aan mankracht zorgden ervoor dat de boomgaarden verdwenen. Gespecialiseerde bedrijven, denk maar aan Haspengouw, namen de teelt van fruit over.

Op luchtfoto's van 1971 kunnen we zien dat er in de weiden rond het bos nog honderden fruitbomen stonden. Anno 2017 staan er nog enkele tientallen, vooral perelaars, de meeste van deze bomen zijn op sterven na dood!

Natuurpunt heeft beslist om de boomgaarden deels terug te herstellen. We gaan er zeker geen 'honderden' aanplanten maar we willen ze toch terug een plaats geven in het landschap. De eerste twintig (appel, peer en kers) zijn deze winter aangeplant.

Het fruit kan geplukt worden - waarom zouden de burens er niet van genieten - er kan een mobiele fruitpers langskomen, ... Maar dat is dan wel voor de volgende generatie!

Niet alleen bomen ...

Wie langs de hoofdingang aan de Singelweg het Dalemansbos binnengaat, ziet midden een enorme lindenopslag onmiddellijk resten van een vervallen gebouw. Wat nu nog overblijft

is een kelderruimte en wat muren her en der van wat ooit een bloeiende hofstee was, het 'Hof ter Singelen'.

Sommigen herinneren zich nog dat er tot enkele tientallen jaren geleden nog een min of meer intacte gelijkvloerse verdieping aanwezig was, die beetje bij beetje verviel en nu volledig verdwenen is.

Tijdens onze eerste publieke wandeling werden we verrast door een aanwezige dame, die geboren is in het 'Hof ter Singelen'. Jeanine Cooreman groeide op in die boerderij, toen een gebouw met verdieping, dat gericht was naar de kastanjedreef. De familie bezat enkele koeien, maar vooral veel schapen. De dieren graasden in de weiden rondom het huis. De stallen bevonden zich onder het woonhuis. De restanten van deze kelder zijn nu nog duidelijk te zien.

Een andere belangrijke bron van inkomsten was de opbrengst van de fruitbomen in de grote omgeving rondom. Vader Louis beheerde deze hoogstamboomgaarden samen met zijn broer en zus, die eveneens in de nabijheid woonden. Zij huurden alles tot in 1958 via rentmeester Peeters, die ook de verkoop aan Natuurpunt afgehandeld heeft.

Samen oogstte de familie het fruit, dikwijls met hulp van dorpsbewoners, om het dan verder te verkopen. Het ging om appels en peren, maar krieken en pruimen waren eveneens aanwezig. De steden Mechelen en Brussel waren belangrijke afzetmarkten.

Wat nu nog overblijft zou maar 5% van het oorspronkelijk aantal bomen zijn. Natuurpunt wil deze boomgaarden over een langere termijn terug aanplanten, maar met behoud van voldoende 'open graslanden', zodat het vroegere uitzicht zoveel mogelijk hersteld wordt.

Rode kelkzwam s.l. in Vriezenbroek

Foto: Bram Delwiche

Ook als het vriest zijn er paddenstoelen. De rode kelkzwam s.l., rode bekerzwam, of ook wel vermiljoenbekerzwam genoemd, is of was een zeer zeldzame soort, die in het vroege voorjaar voorkomt op begraven takjes van de els of wilg en op verteerd loofhout. Hij verkiest loofbossen met vochtige, voedselrijke grond. De zwam kan 3 - 6 cm groot worden

Deze felgekleurde opruimers van dood hout zijn er nu meer dan vroeger. Het staat vast dat de rode kelkzwammen zich op 20 jaar tijd verspreidden over heel Vlaanderen en nu niet meer zeldzaam kunnen genoemd worden. Ook in het Vriezenbroek vonden wij deze mooie exemplaren.

Kleine acrobaat in Vriezenbroek

Tijdens de cursus "Dierensporen" met Joeri Cortens, vonden we in Vriezenbroek heel wat nestjes in het hoge gras. Zo rond en groot als een tennisbal, gebouwd door de dwergmuis, ons kleinste knaagdier. Slaapnestjes zijn wat kleiner dan kraamnesten. Je vindt ze in ruige hoekjes, hoog gras, tussen bramen en rietstengels.

Bij het bouwen van de nesten worden grassprietten overlans in smalle reepjes gesplitst, nadien verder versterkt met losse bladrepels. Het wordt goed vastgeweven in de vegetatie. In de zomermaanden is het nest meestal groen, waardoor het erg moeilijk te vinden is. In het najaar sterft het blad van hoog gras af en verkleurt het naar licht geelbruin. Het nest verkleurt daarbij mee, maar door de dichte structuur en de bevestiging aan stevige stengels valt het in het najaar sterker op. Nesten worden gevonden van net boven de grond tot ongeveer één meter hoog.

Het diertje heeft een mooie oranje-achtige vacht, korte in de vacht verborgen oren en kleine ogen.

Foto: Mark Vermeulen

Foto: Goedele Verbeylen

Z'n lichaamsbouw komt de dwergmuis goed van pas bij zijn klimmende levenswijze. Hij klautert met z'n lange grijpstaart door de hoge grashalmen en kruiden waar hij zich voedt met bladeren, zaden, vruchten en ongewervelden. Tijdens de zomer vindt het kleine knaagdier daar voldoende voedsel en komt nauwelijks op de grond, waar ze maar al te gemakkelijk een prooi vormt voor haar natuurlijke vijanden.

Zoals de naam al doet vermoeden, is de dwergmuis echt klein: 5 tot 8 cm lang, met een staart van 4,5 tot 7,5 cm en een gewicht van maximaal 12 gram.

Het schattige muisje heeft echter te lijden onder de ongebreidelde opruimijver van veel tuiniers.

Activiteitenkalender

CURSUS VOGELZANG

17.03 Vrijdag Lesavond 1

20:00 Bibliotheek - Schoolstraat 23, Zemst

08.04 Zaterdag Excursie 1

07:30 Kerk Weerde - Verrekijker meebrengen

12.05 Vrijdag Lesavond 2

20:00 Bibliotheek - Schoolstraat 23, Zemst

20.05 Zaterdag Excursie 2

06:00 Kerk Weerde - Verrekijker meebrengen

Vogelgeluiden leren is niet eenvoudig, dat weten we. Maar met deze cursus krijg je een basis waarop je verder kan bouwen. Tijdens twee lessen en twee excursies leer je de meest algemene geluiden van de vogels die voorkomen in de omgeving van Zemst. In de eerste les leer je de eenvoudigere vogelgeluiden, in de tweede les ga je al wat moeilijker geluiden trachten te herkennen.

€ 20 voor de reeks van 4 lessen. Graag inschrijven: info@natuurpuntzemst.be

26.03 Zondag

OPENING WANDELPAD WORMELAAR

Na de aankoop van het Dalemansbos en de omgevende weiden met hoogstamfruitbomen in 2015, werd een wandelpad opengesteld langs de vijver in het bos. De aankoop van het laatste deel van de kastanjedreef maakt het mogelijk een tweede doorgang te realiseren, wat veel nieuwe mogelijkheden schept voor wandelaars. De nieuwe wandelweg is 4.6 km lang.

Vertrek om 14 uur in de Lindestraat, ter hoogte van de Kapel O.L.V. van de Kleine Linde, (kruispunt Lindestraat/Singelweg, Zemst).

Officiële opening aan de poorten langs de Singelweg om 15.30 uur.

23.04 Zondag

WANDELING VOORJAARSFLORA

14:00 Kerk Weerde (Dorpsstraat)

Wanneer de koude dagen voorbij zijn en voor het bladerdek de bosbodem te donker maakt, tooien de voorjaarsbloeiers de bosbodem. Dat geeft ons dat het echte lentegevoel. Kom met ons mee genieten.

We spreken af aan de kerk van Weerde en rijden naar een plek in Zemst waar op dat moment de meeste soorten te zien zijn.

28.04 Vrijdag

BOSUIL RINGEN

18:45 Kerk Weerde - Verrekijker meebrengen

We gaan op stap met vogelringers Steven en Wim. Zij leren ons heel wat bij over het leven van de bosuil. We bezoeken een aantal bosuilkasten, wegen en meten de jonge bosuultjes en voorzien ze van een ring vooraleer ze terug in de nestkast te plaatsen. Een onvergetelijke ervaring, ook voor de kleinsten onder ons.

We verzamelen aan de kerk van Weerde en rijden van daaruit naar het bos.

06.05 Zaterdag

NACHTEGALENWANDELING met ontbijt

05:00 Kerk Weerde - Verrekijker meebrengen

€ 5 voor het ontbijt

Graag inschrijven: info@natuurpuntzemst.be

We wandelen door de ochtendlijke natuur en luisteren hoe die ontwaakt. We hopen op een gevarieerd koor, met naast een heleboel andere soorten hopelijk ook nachtegaal, karekiet, Cetti's zanger en blauwborst. Daarna schuiven we bij de houtkachel aan voor een lekker ontbijt.

We verzamelen aan de kerk van Weerde en wandelen daarna rond het Broek De Naeyer.

Een verrekijker en een muggenstick kunnen nuttig zijn.

27.05 Zaterdag

MONITORING & INVENTARISATIE

Werkgroep Natuurstudie

09:00 Kerk Weerde - Verrekijker meebrengen

In een kleine groep de natuur actief ontdekken, bestuderen en determineren. Deze keer spitsen we ons toe op inventarisatie en monitoring. Dat is belangrijk om ons beheer te kunnen evalueren en bij te sturen waar nodig.

We spreken af op het kerkplein van Weerde en rijden dan naar één van onze natuurgebieden.

Foto: Peter Van Houtven

CURSUS VOGELTREK

23.06 Vrijdag – Lesavond

20:00 Bibliotheek - Schoolstraat 23, Zemst

19.08 Zaterdag – Excursie 1

07:15 Kerk Weerde - Verrekijker meebrengen

28.10 Zaterdag – Excursie 2

08:00 Kerk Weerde - Verrekijker meebrengen

€ 15 voor de reeks van 3 lessen

Graag inschrijven: info@natuurpuntzemst.be

Hoe wonderlijk is het dat sommige vogelsoorten duizenden kilometers vliegen tussen overwinterings- en broedgebied. Hoe wonderlijk is dat ze de weg vinden naar exact dezelfde locaties jaar na jaar. Ja, vogeltrek blijft ons fascineren. Maar wat weten we al allemaal over vogeltrek? Welke middelen gebruiken vogels om de weg te vinden? Hoe snel, hoe lang en naar waar vliegen de verschillende soorten? Op deze vragen proberen we je een antwoord te geven, tijdens één lesavond en twee excursies.

Tijdens de excursies (Mechels Broek en Houtem) is een verrekijker nuttig.

18.06 Zondag WATERBEESTJES ZOEKEN

14:00 Kerk Weerde

Ook gefascineerd door wat er allemaal in poel en plas te vinden is? We gaan vandaag op stap met netjes, potjes en zoekkaarten om te kijken wat we gevonden hebben. Deze activiteit is geschikt voor volwassenen maar ook voor de allerkleinsten.

We spreken af aan de kerk van Weerde en trekken vandaar naar de put van Weerde.

Activiteiten met extra aandacht voor kinderen

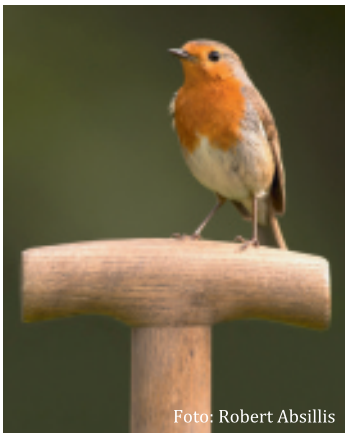

Foto: Robert Absillis

Mag ik jullie voorstellen aan Sien en Koos, sympathiek koppel en mijn compagnons de route, of beter du jardin. Bij elk graaf-, snoei- of voedermanoeuvre van mijnentwege zijn ze er als de roodborstjes bij!

Vanop een tak net boven mijn hoofd, de teut van de gieter of de steel van mijn schop houden ze drukke conversaties ... de schuchtere grens van een dikke halve meter bewarend: hun strategisch evenwicht tussen op veilig spelen en nieuwsgierig durven vind ik bewonderenswaardig en ontroerend, telkens weer.

Hoe is het mogelijk ?

Ze maken me gelukkig door gewoon roodborstig zichzelf te zijn !

Anneke

Natuur is er voor iedereen

Kom erbij en blij lid!

Het lidmaatschap bedraagt € 27 en is geldig voor het hele gezin.

Overschrijven op rekeningnummer BE17 2300 0442 3321

van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11 - 2800 Mechelen

met vermelding van: "Nieuw lid Zemst"

TONES.BE

COMPUTERS OP MAAT
LAPTOPS • PRINTERS
ONDERDELEN • HERSTELLINGEN

Tones.be Mechelen
Brusselsesteenweg 454
2800 Mechelen
Tel: 015/ 34 56 99

Openingsuren:
Di-vr: 10u00 - 18u45
Za: 10u00 - 18u00

WWW.TONES.BE

Opening nieuw wandelpad in Wormelaar
Zondag 26 maart

Brengt mensen en huizen samen

Hofstade (naast de kerk) - 015 62 71 00 - www.jsdimmo.be